

A 5204

És Erec Jiszráélbe vonultak a chaszidok...

A jablonai rabbi a chaszidjaital

A Keren Kájemet Lejiszráél főirodája
Jeruzsálem 5686

És Erec Jiszráélbe vonultak a chaszidok...

A jablonai és kozinicsi chaszidok letelepítése Émek Jezreélben.

Forradalom és ujjaépítés.

1-280

Irta: Rabbi Benjamin.

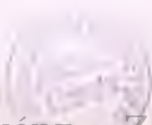

Náchlát Jákob

Egy új jelenséggel állunk szemben. Erec Jiszráél felépítésének szent eszméje behatolt a chaszidizmus világába és meghódította. A már megvásárolt földeken sok száz chaszid család telepedik le boldog és nyugodt életre. Már két chaszid falu fel is épült. Az egyiket a jablonai chaszidok építik. Ez Náchlát Jakob. A kozinicsi chaszidok pedig „Avodát Jiszráél“-t építik fel.

Falvakat építenek a chaszidok...

Erről a nagyszerű jelenségről szóljanak a sorok. Erről akarok beszélni, ezt akarom megírni...

A5144

A legujabb kor zsidó történelmének küszöbén három férfi áll. E három férfi három különböző utat jelöl meg, mely tevékenységükből ágazik ki.

Moseh ben Menachem (Mendelssohn Mózes) a „felvilágosodás”, a „Hászkála” útját mutatta meg.

Munkára fel!

A vilnai Gaon a Tóra útját.

Baal Sem Tov pedig a chaszidizmusét.

A „felvilágosodás” követői voltak azok, a kik elsőnek tagadták meg Ciont, kik először váltak hűtlenné Izrael nemzetségével és Izrael ősi földjével szemben. Azt hirdették ugyanis, hogy Izrael csak úgy maradhat meg, ha vallását megreformálják. Még a német ortodoxia nagy mestere, Sámson Ráfael Hirsch frankfurti rabbi, a „Horeb” híres szerzője se tudott szabadulni a „felvilágosodás”-nak zsidó nemzetséget megtagadó tana alól, pedig ő volt az, a ki a Tóra megbecsülését újra visszaállította régi, méltó, fejedelmi helyére. Már ő is, ki a német ortodoxok legnagyobb alakja volt, a galut nyelvén írta meg könyveit, már az ő

munkássága is a galuté volt és bizony már a galut gondját hordozta lelkében. Ennek hatását még most is érzi a német ortodoxia, melynek ez egyik súlyos ogyatkozása.

A vilnai Gaon és Baal Sem tanítványai közül sokan mentek ki Erecz Jiszraelba és ezek a tanítványok vetették meg a régi jisuv alapját. Így keletkezett a régi jisuv négy „tartománya”: a jeruzsálemi, szafédi, tiberiási és hebronl letelepülés. E négy város askenáz községeiben még most is eleven e két alapító lelki hatása.

De nem tarthatott örökké a „felvilágosodás” hatása sem. Elkövetkezett az ébredés órája. Ahová csak néztünk a zsidóságban: mindenütt szakadást láttunk. Mint a pelyva, úgy szóródott szét ez a felvizesített tan. És Cion zászlaját

A faiskolában

egyszerre ismét magasra emelték, a charkovi deákok hires „Bilu” hívása felhangzott*.

△

Igy kezdődött meg az új település.

Szinte már ötven éve ennek . . . Az országban azóta nagy dolgok történtek. Új városok épültek fel, új kolóniák alakultak, gyárak keletkeztek. Köves hegyeket, mocsarakat, puszta földeket gyümölcsöt hozó termőföldre alakították át. És feltámadt a halottnak hitt héber nyelv is!

△

* Bét Jákob Lechu Venélcha. — Jákob háza fel, menjünk.

Melyik volt a három áramlat közül az, mely az új jisiv fiait adta? Elsőknek a nép felvilágosodottai mentek. Azoknak az apáknak gyermekei, kik cserben hagyták a zászlót. De fiaik már a sereg élén haladtak. Kik egyszerre megérezték, hogy itt kicsuszott lábuk alól a föld, azok találták meg elsőknél a földet, az ősi földet. És fáradságos, nehéz munkával gyökeret vertek benne.

Az ő soraikat a Tóra fiai követték. Az új városi jisiv nagy része és a kolonisták többsége soraik közül való.

A pékműhely

Önfeláldozó, nehéz feladat volt a régi jisiv megteremtése. De még nagyobbak azok a szenvedések, még súlyosabbak azok az áldozatok, melyeket az új jisivért kellett meghozni.

Erre az új jisivra azonban már nem volt befolyása a chaszid zsidóságnak. A chaszidok félreállottak. A chaszidok nem mozdultak meg az idő hívő szavára.

És íme most egyszerre nagy esemény történt. Dallal az ajkukon jönnek fel, fel Cionba a chaszid zsidók. Földeket szereznek, mocsarakat csapolnak. Nincs olyan nehéz munka, melyet ne vállalnának. S már két falut is alapítottak Erec Jiszráelben!

Mi volt az, ami megindította őket? Kik azok a férfiak, kik e chaszid letelepedés uttörői lettek? Vajjon átmeneti jelenség-e ez csupán, véletlen meg-

nyilatkozás, vagy egy hatalmas alkotómunka kezdete és egy igéretteljes jövő nagy cselekedeteinek előrevetett fénye? . . .

De mi csak előttünk lévő dolgokról akarunk beszélni, arról, amit szemünkkel láttunk, arról, mit fülünkkel hallottunk.

Ennek az új chaszid mozgalomnak élén egy tisztalelkű és tisztaszívű ember állt: a drohobicsi rabbi.

Kora ifjúságától kezdve minden gondolata Cioné volt. Reménnyel telve várta, hogy az ország épülni fog és feltámad a nép. A Tóra és a Munka eszményét egyesítette lelkében és a talmudikus s chaszidikus irodalom gyöngy-

A chaszidok elhordják a követ a földékről

szemeiből így írta meg az „Egység és Béke” című könyvét, amelynek célja az volt, hogy a lelkeket a megváltás munkájára előkészítse.

Megadatott neki, hogy életének utolsó két esztendejét Erecz Jiszraélban élje le. Éjjelét és nappalát az ujjáéledés eszméjének szentelte, s különös szeretettel látta ennek eszközét a Keren Kajemetben. Valahányszor alkalma volt, mindig hozzájárult a Keren Kajemethez. Halálos ágyához egy Keren Kajemet-perselyt kért. Pár perccel a halála előtt pénzt kért a feleségétől és ezt a perselybe tette. Így halt meg a boldog és tisztáéletűek halálával.

A drohobicsi rabbi szellemének tisztaságához és szentségéhez csak kevesen tudtak felérni, köréje csak kevesen sorakoztak. E kevesek közül való Schapira Jesájá, szintén egy lengyelországi nagy rabbi család sarja. Értelemmel és

utáni harmadik nemzetséghez tartozott. Ő volt a híres „Avodát Jiszráél” mű szerzője. Nagy volt ő a világ szemében, s még ma is, százhusz évvel a halála után úgy őrzik szobáját, a hogy a nagy caddik otthagyta. Ebben a szobában feküdt betegágyán a caddik, mert gyenge, beteges ember volt egész életében át, ott írta könyveit, melyek messze földre terjesztettek világosságot.

Nyolc nemzedéken át fiu fiu után következett az apa székében. A tisztaságnak és a szentségnek láncza azóta soha meg nem szakadt. És most ime, felkell a legfiatalabb sarj, elhagyja helyét, az apai széket és felmegy Erecz Jiszráélba.

Nem rabbinak nevezik őt. „Nászi” — fejedelem — ez az őt megillető cím.

Tanulás közben

A falut pedig, melyet a késő unoka alapított, az ősz legnagyobb műve után nevezték el: „Avodát Jiszráél”-nak. Különös, különös: könyvről neveznek el egy falut.

Falu lesz egy könyvből.

Náchlát Jákob és Avodát Jiszráél határosak egymással. Két fénylő pont egymás mellett.

De én nem pepecselő leírást akarok adni. A dunámokat sem akarom megszámlálni, a fabarakkokat sem. Még csak arról se akarok beszélni, hogy milyen csodálatosan szép helyet választottak ki maguknak. Arról se akarok bővebben

beszámolni, hogy milyen szeretettel fogadta őket és állott melléjük a Keren Kajemet Lejiszráél, mely mindenben segítségükre volt.

Ennek megírása mások feladata. Érdemes feladat. E két kolónia megérdemli, hogy számontartsák, hogy megszámlálják, mi megszámlálni való és meg is rajzolják. Én inkább az általános szempontokat akarom megvilágítani. Hisz lélekemelő és lelkesítő jelenség ez.

△

Az istállóban

Két férfiú támadt Izraelben, a ki két csoportot vezetett Lengyelországból Palesztinába. A városi életből a sivatag életébe, szilárd házakból barakkokba, az üzlet pultjától az ásóhoz, lázmocsarak lecsapolásához. Ezen falvak mindegyike külön világot jelent. Ezekben nemcsak fiúk és leányok dolgoznak, mint a chalucok telepein, egész családok élnek itt. Nagyapa és nagyanya oly kevéssé maradt odahaza, mint a kicsiny unoka. Még sincsen ellentét az apa és fiú között. Mindenki hallgat a vezér szavára és követi a rabbi és a nászi utasítását. Oly fegyelem uralkodik itt, a melynek nincs szüksége büntetésre; a lélek fegyelme ez, a szív mélyében gyökerező bizalom. Mindnyájan közösen viselik a „mennyei birodalom”, az ország felépítésének jármát. Ifju, agg egyaránt görcsösen kapaszkodik bele a munkába ebben az országban, a hol szépség, pusztaság, láz-

mocsarak uralkodnak, a mely kényszeríti őket arra, hogy kezük munkáját állandóan megfeszítsék, hogy héberül gagyogjanak. Négy-öt hónap multán azonban testük-lelkük megváltozik. A munkát létük alapjának tekintik, a „Luftmensch“ fontoskodó semmittevése nyugtalanítaná, kizozná őket.

Markáns a különbség a rabbi és a nácsi között. A rabbi egészen cselekvő, aktív világban él. Aktivitásában meg van a vallási extázis nyoma. Ő mindnyájéért gondolkozik, cselekszik és gondoskodik. Előfordul, hogy az evésről megfeledkezik. Barakkjába tér és ágyán másvalakit talál. Ugy a hogy helyet keres magának a padlón az egyik szögletben, hogy néhány órát szenderedjék.

A nácsi azonban, a ki kozinicsi rabbik nyolcadik utódja, az álmodozó és

A játszótéren

harcos, a ki „a tisztaság, szentség és nemesség láncát“ folytatja . . . érzi az ember, hogy az ő lelke még egész más világban honol, mint a tettek világában. Ő egészen lírai költészetben és álomban él. A barakk falán függő hegedű szívének jelképe. Mily áldozatok árán szakította ki magát álmvilágából, ez a puha, jóságos ember, hogy belépjen a kemény, reális életbe, ő, a ki inkább százszor szenved, semhogy valakit megbántson.

A kettő között a különbség első pillantásra nyilvánvaló. De valami összeköti őket: a nagy művel szemben teljes odaadással viseltetnek, „egész szívvel, egész lélekkel és tehetséggel“ munkálkodnak a két nagy falu, Izrál két táborának javára.

Ők voltak az elsők, a kik tette szánták el magukat. A sors csillaga sugárik fellettük, arcuk és lényük felett. △

Nem akarok tulozni, nem szoktam ideálizálni. A valóság tulszárnyalja leírásomat. Ennélfogva csak néhány benyomást elevenítek fel. Szombaton Náchlát Jákobban voltam. A szombat elmulta után közgyűlés félére gyűlt össze a falu. Éjjeli 1 óra tájt benéztem néhány percre. A rabbi elnökölt. Az asztal körül láttam a szellemsugározta zsidó fejeket. Nyoma sem látszott a fáradtságnak, nem hallottam heves vitát. Arról tanácskoztak, vajjon az ültetvényeket a társaság

A bethamidrásban

avagy az egyes tagok költségére létesítsék-e. Az egyik a rabbi nevében mondott valamit. A másik azt válaszolta: „Miért beszélsz a rabbi nevében? Mi magát a rabbit akarjuk hallani.“ A rabbi szót fogadott a felszólításnak és beszélt. Éjjeli három óráig tartott a gyűlés. Azután a rabbinak még egy órai dolga volt. Négy órakor tért nyugalomra. Hat órakor felkelt és munkára ment.

Péntek este terítve volt a hosszú asztal, amint a régi zsidó szokás követeli. Köröskörül ültek a chaszidok és énekeltek. Zemirot-dalokat zengtek. A fal mentén a nemchaszid világból jött vendégek álltak, a tel-avivi politikus, a haifai munkás, a ki már tizenöt esztendeje él az országban, a metullai elitecsendőrség egyik tagja. A vacsora után odakünt táncra perdültek. A táncolók közepette egy székre állt a rabbi és beszélni kezdett. Teljesen sötét volt, mit sem

lehetett látni. Mindenki áhitattal figyelt szavaira. Nem titkokról avagy kabbalái számításokról beszélt, nyoma sem volt a retorikának, egyszerű nyíltság hangzott ajkáról. Az ország megszenteléséről beszélt, a szétbomlásról és ujjaépítésről; csak néhány szót szólt, de megindította a lelkeket. Reményteljes imádsággal zárta be szavait, vajha itt hegy és bérc között születnék meg a Megváltó, az igaz Messiás.

A hold eltakarta arcát. Senki sem nézett a társára, senki sem merészelt szólani. A szívek telve voltak a pillanat szentségével. Szombat éjszakája telve volt titokzatos miszticizmussal . . . A világos hétköznap fényénél látja a figyelő vendég, hogy ez csak a kezdet, nehéz munkának és súlyos fáradságnak kezdete. Mi azonban érezzük szívünk mélyén, hogy ennek a harcnak diadallal kell végződnie. Mert Izráel Házának Izráel országában új alapot építenek, új színekkel ékesítik, új formát adnak néki. Már érzi az ember a vonzóerejét, Náchlát Jákob és Avodát Jiszráél — a két falu neve soknak úgy hangzik, mint egy új szentség neve. Az istenimádásnak új neme támad. A nemzedékek: szülék és gyermekeik között hid verődik.

Rabbi Jiszráél Báál Sém bércek és hegyek között kezdte meg tevékenységét. Unokái, hívei visszatértek a forráshoz, a bércek közé és a hegyekbe, erdőkbe, a falvakba és mocsaras vidékre. A vonal tovább húzódik. Nem szakadt el a lánc; az út ugyanaz marad. Azzal a különbséggel, hogy a galutban kezdődött, idegen falvakban és hogy a mi földünkön folytatódik, Izráel falvaiban. Ez haladást jelent. Vajha a nagy mű sikerrel járna, munkásainak testi egészségét és szellemi fellendülést hozna!

Lengyelországi chaszidok letelepitése a KKL földjén.

Mintegy két év előtt Lengyelországban két társaság alakult avégből, hogy Erecz Jiszráélben ortodox kolóniákat létesítsen. Az egyik társaságot varsói és környékebeli zsidók alakították „Nachlat Jakob“ néven, a másik, az „Avodát Jiszráél“ Kozinicsben, a radomi kormányzóságban alakult meg. Az első társaság a jablonovi, a második a kozinicsi rebbe köréből alakult ki. A két társaságnak mintegy 220 tagja van, akik mind földmivesek akarnak lenni. Ez a két társaság azzal a kéréssel fordult a KKL-hez, hogy legyen segítségükre a letelepítésnél. Kérésüket a következőkkel indokolták: A tagok hetven százaléka elegendő vagyonnal rendelkezik ahhoz, hogy a földet a maga részére megvásárolja és hogy a letelepedési költségeket fedezze. A többi harminc százaléknak csak annyi vagyona van, hogy a letelepedési költségeket fedezze, amennyiben a földet nem saját vagyonukból kell megvásárolniok. Minden tag a családjával telepednék ki, s épen a szegényebbek aránylag nagyobb létszámú családdal, átlag 3—6 dolgozó taggal.

A két csoport azzal a kéréssel fordult a KKL-hez, hogy azon mintegy 90 tagja részére, a kinek nincsen elegendő vagyona földvásárlásra, bocsásson földet rendelkezésére. A kilencven család részére kb. kilencezer dunám föld szükséges.

A tárgyalások bizonyos előre megállapított alapelvek szerint indultak meg és igen érdekes megállapodásokra vezettek. A KKL súlyos anyagi helyzete ugyanis a kilencezer dunám föld megvásárlását nem tette volna oly könnyen lehetővé. Ezért a társaság a KKL-nek 9000 font (családonként száz font) előleget bocsátott rendelkezésre, amelyből a megvásárolt föld árának első részletét fedezi. Ezt az előleget két év múlva kell visszafizetni. Mivel a tekintetbe jövő családok mindegyikének 300—400 font vagyona van, a következő két évben mintegy 200—300 font áll rendelkezésükre a gazdaságnak felállítására és vezetésére. Két év után visszakapják a KKL-nek adott előleget, úgy, hogy családonként újabb 100 font áll majd ismét a gazdaság fejlesztésére rendelkezésre.

A KKL direktoriuma különös elégtétellel és meglepéssel tette magáévá ezt a megállapodást. Hiszen ezzel a KKL pénzszerzési politikájának új módjával próbálkozik meg. Ez a kísérlet igen érdekes és megérdemli, hogy további tanulmányozás tárgya legyen. A KKL ezzel a rendszerrel újabb földeket szerezhet meg anélkül, hogy saját tőkéjét kellene, egyelőre legalább, befektetnie. Ezzel, ha egész kis mértékben is, mégis megvalósul az oly sokszor felvetett KKL-kölcsön egyik módja. A KKL vezetősége mindenesetre tudatában van annak, hogy ez az út sok meggondolni valóval jár, s hasonló javaslatok megvizsgálása esetén ezeket bizony igen komolyan fogja majd mérlegelni. Mindenesetre kíváncsnak látszott, hogy végre kísérlet történjék ebben az irányban, ha ily szerény formában is.

De egy másik szempont is különösen rokonszenvéssé tette ezt a tervet a KKL direktoriumában. Ennek a két társaságnak tagjai lengyel zsidók, akik vallási okokból kiindulva határozották el, hogy elhagyják a galutot és eddigi életmódjukkal

teljesen szakítva, a mezőgazdaságban és a saját munka rendszerében telepednek le Erecz Jiszráélban. Ez Erecz Jiszráél, de az egész mai zsidóság szempontjából új, igen érdekes jelenség és így a KKL kötelességének tartotta, hogy egy ilyen mozgalomnak minden lehetőség szerint segítségére egyen.

Tekintetbe kell venni azt is, hogy mind a két társaság igen jelentékeny tőke felett rendelkezik. Saját erejükből a Chartije és Seik Abrek komplexumból 26.000 dunám földet vásároltak meg. A KKL a megállapodás értelmében ehhez még 9000 dunámot (5000 dunámot Charbath-nál, 4000 dunámot Medjedel-nél) vásárolt meg a társaság részére és pedig olyan területet, mely az új telepéseket a KKL által már előbb megvásárolt Jadjur-ral köti össze. Ezzel a KKL a Jadjur-komplexumot 13.800 dunámra kerekítette ki, míg a chaszid kolonistáknak a már megvásárolt 26.000 dunám saját föld és 9000 dunám, a melyet a KKL vásárolt, összesen tehát 35.000 dunám áll rendelkezésükre.

Világos ezek után az is, hogy ezen új földvásárlások révén a Jadjur problémája, amely tudvalevőleg a Kison-mocsarak lecsapolása folytán rendkívül komplikált volt, radikális és előnyös változáson ment át. Miután a KKL területe lényegesen megnagyobbodott, másrészt ehhez egy ilyen nagy, megművelés alá kerülő terület kapcsolódott hozzá, a Kison szabályozásának most már ezen a területen semmi akadálya nincsen. Úgy látszik egyáltalában szerencsés csillag alatt született meg az új település.

Különösen felemelésre méltó jelenség, hogy az új chaszid kolónia és a 15 kilométernyire fekvő Nahalal között igen meleg, szívélyes, testvéri viszony alakult ki.

Minek Ábrahám, ki azelőtt kereskedő volt Varsóban

ELTÁROZVA

2011 DEC 15.

Kiadó és felelős: Dr. Tartakower Chaim, Wien, I., Kärntnerstraße 28.
Nyomatott „Elbemühl-Papierfabriken u. Graphische Industrie A.-G.“, Wien, III., Rüdengasse 11.